

Unitarisme en moderne bijbelversies

<http://www.wayoflife.org/database/unitarianism.html>, 9-10-2007

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (1977 of HSV)
Vertaling (hier en daar een weinig ingekort) en voetnoten door M.V.

The following is excerpted from FAITH VS. THE MODERN BIBLE VERSIONS: A COURSE ON BIBLE TEXTS AND VERSIONS AND A 10-FOLD DEFENSE OF THE KING JAMES BIBLE. To our knowledge, this 775-page volume is the most comprehensive course on this topic in print. It contains information that has not appeared in any other book defending the King James Bible and breaks new ground in several areas -- such as the importance of the ancient separatist versions in the defense of 1 John 5:7, an exposition of the doctrine of Bible preservation from 43 passages of Scripture, documentation of the corruption of evangelical scholarship over the past 50 years and of the apostasy that enveloped the 19th century as modern textual criticism was devised and that further enveloped the 20th century as modern textual criticism became entrenched, and documentation of the role played by Unitarians in the development of modern textual criticism, to name a few. If you are new to the Bible Version issue and want to understand it, we believe this is the book for you; and if you have already been studying this subject for some time, you will find a wealth of new things here. The course features 783 sectional review questions to reinforce the teaching. A separate teacher's test book is available containing sectional and final tests with answer sheets if the course is used in Bible College or Seminary. Dr. David Sorenson, author of Touch Not the Unclean Thing and Understanding the Bible Commentary, said: "I have read about 95%+ of your Faith vs. Modern Versions book. What a masterpiece!! I am so impressed with it. It is probably the finest book I have read on the issue. I have also just finished reading your new book on the Bible Version Hall of Shame--EXCELLENT!! What a wealth of history and information." 775 pages. \$29.95.

Unitarisme is de moderne herleving van de oude ketterij van het Arianisme die de volle Godheid van Jezus Christus ontkent en beweert dat Hij een geschapen wezen is en niet de eeuwige Zoon van God. Unitarisme is een ontkenning van de bijbelse leer van de Drie-eenheid als een eenheid van drie personen in één Godheid (Vader, Zoon en Heilige Geest).

Niet velen weten dat de geschiedenis van het Unitarisme intiem verweven is met die van de moderne tekstkritiek.

Een beknopte geschiedenis van het unitarisme

Het unitarisme begon zwak op te komen in de 16de en 17de eeuw.

Michael Servetus (1511-1663), een anabaptist in Zwitserland, had bepaalde ariaanse zienswijzen en werd ter dood gebracht onder het bestuur van Johannes Calvijn in 1553.

Er waren unitarische congregaties in Polen, Hongarije en Transsylvanië in de 16de eeuw, en in Polen werden ze bekend als de "Poolse Broeders" of de Kleine Kerk. Faustus Socinus (1539-1604) was daar een prominente leider onder de unitariërs en in zijn dagen stelden ze een geloofsbelijdenis op met de naam *Racovaanse Catechismus*. Socinus geloofde "dat er enkel God de Vader was, één enkel goddelijk wezen. De Heilige Geest was niet een persoon maar een goddelijke kracht, niet God. Jezus Christus was een uitzonderlijk man zonder zonde, maar niet goddelijk. Redding vereist een heilig leven naar het voorbeeld van de mens Jezus Christus"

(<http://www.exlibris.org/nonconform/engdis/socinians.html>). Wegens Socinus' leiderschap in de beweging werd de naam "Socinianisme"¹ geassocieerd met deze ketterij.

Unitarisme in Engeland

Het unitarisme begon zwak op te komen in Engeland in de 17de eeuw na de Burgeroorlog. John Biddle (1615-1662) wordt beschouwd als de stichter, maar het verspreidde zich pas later. In de late 18de eeuw en tot in de 19de eeuw begon het unitarisme in Engeland toe te nemen wegens de "rationalistische atmosfeer" en de geestelijke zwakheid van de kerken.

¹ Zie ook <http://nl.wikipedia.org/wiki/Socinianisme>.

Boekenuitgever Joseph Johnson (1758-1809) hielp mee met de stichting van het unitarisme en theologisch rationalisme in Engeland en Amerika.

Johnson publiceerde de werken van Joseph Priestly, William Wordsworth, William Beckford, Richard Price, Theophilus Lindsey, William Godwin, Thomas Paine, John Horne Tooke, Samuel T. Coleridge, en andere unitariërs en “vrijdenkers”. In mei 1788 begon Johnson met de publicatie van de *Analytical Review*, onder de redactie van unitariër Thomas Christie. “De Review stond in het voorfront van het liberalisme. Het voegde politieke en sociale ideologieën samen die sympathiseerden met de Franse Revolutie, was tegen de slavenhandel, moedigde parlementshervormingen aan, ondersteunde religieuze verdraagzaamheid jegens katholieken en unitariërs, en maakte lezers vertrouwd met continentale literatuur, in het bijzonder uit Duitsland, dat, tegen het eind van de 19de eeuw, relatief onbekend was in Engeland” (Gerald Tyson, “Joseph Johnson, an Eighteenth-Century Bookseller”, *Studies in Bibliography*, edited by Fredson Bowers, Charlottesville: The University Press of Virginia, 1975, Vol. 28). De *Analytical Review* hield op met zijn uitgave in 1799, maar het had een invloed onder Britse intellectuelen. Walter Graham noemt het blad in *English Literary Periodicals*: “ontegensprekelijk een van de belangrijkste periodieken voor de student van de late 18de eeuw”.

Johnsons winkel en appartement aan nr. 72 St. Paul’s Churchyard “waren een centrum voor de uitwisseling van nieuwe ideeën tijdens de Amerikaanse en Franse revoluties, vermits zijn kring van schrijvers (met enkele uitzonderingen) sympathiek stond voor verschillende soorten van sociale en politieke hervormingen” (Tyson, “Joseph Johnson, an Eighteenth-Century Bookseller”). Om de hoek van de boekenwinkel was het London Coffee House, waar vooraanstaanden zoals Benjamin Franklin uit Amerika, vergaderden.

Johnsons laatste daad van steun aan de unitariërs gebeurde tijdens het jaar vóór zijn dood toen hij aan hen het copyright overhandigde dat hij had voor William Newcome’s vertaling van de Bijbel zodat die kon gebruikt worden als de basis voor een unitarische versie (Thomas Belsham, *Memoirs of the Late Rev. Theophilus Lindsey*, 1812, p. 101). Newcome’s vertaling was fel begeerd omdat die gebaseerd was op het Griekse Nieuwe Testament van Griesbach.

De eerste zelfgestijlde unitarische congregatie, in Essex Chapel in London, werd gesticht in 1773 door Theophilus Lindsey, die de Kerk van Engeland had verlaten.

De British & Foreign Unitarian Society² werd gesticht in 1825.

Namen van invloedrijke Unitariërs in Engeland in die dagen waren bv. Joseph Priestley, Thomas Belsham, en James Martineau. Priestley, de ontdekker van zuurstof, beïnvloedde velen op het afvallige pad van het unitarisme.

Tegen 1831 werd de British & Foreign Bible Society³ (BFBS) geïnfecteerd met het unitarisme. In dat jaar probeerde een groep binnen het BFBS te verkrijgen dat de Society een trinitarische poliek zou adopteren “om te verzekeren dat unitariërs, die de Godheid van de Heer Jezus Christus ontkennen, geen lid konden worden of een ambt konden vervullen in de Society (TBS *Quarterly Record*, No. 475, April-June 1981, p. 3). Na een “verlengd en verhit debat in Exeter Hall in de Strand, London, op de Jaarlijkse Meeting, werd de motie afgewezen door een grote meerderheid”. Als gevolg daarvan werd de Trinitarian Bible Society⁴ opgericht op 7 december 1831, door mannen die bezorgd waren over leerstellige zuiverheid. Dit toont de dramatische voortgang aan, in het eerste deel van de 19de eeuw, die het unitarisme had gemaakt in het verkrijgen van acceptatie.

Grote aantallen van de English Presbyterian en General Baptist (niet-Calvinistisch) kerken waren geïnfecteerd door de unitarische ketterij.

Naarmate de 19de eeuw voortschreed adopteerden de unitariërs in Engeland nog andere ketterijen: ze ontkenden de onfeilbare inspiratie van de Schrift, ze ontkenden de gevallen natuur van de mens, ze werden sceptisch en kwamen meer op één lijn met modernistische theologen. “... in de jaren 1830 leidden James Martineau en sommige jongere unitariërs een revolte tegen het meer ‘bijbelse’

² http://en.wikipedia.org/wiki/British_and_Foreign_Unitarian_Association.

³ http://en.wikipedia.org/wiki/British_%26_Foreign_Bible_Society.

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Trinitarian_Bible_Society.

unitarisme en zijn dogma's. ... Zij vonden religieus gezag in de rede en het geweten in plaats van in een bevooroordeelde interpretatie van de Schrift. Voortaan waren de unitariërs eerder scherp opgedeeld in een oudere 'bijbelse', en een nieuwere 'spirituele' vleugel. De nieuwe groep was goed op weg naar het overschaduwen van de 'bijbelse' vleugel tegen 1850" (Lion's *History of Christianity*, p. 505).

Een prominente unitariër in Engeland was Samuel Taylor Coleridge, auteur van *The Rime of the Ancient Mariner* and *Kubla Kahn*. Een nauwe vriend van de Amerikaanse dichter William Wordsworth, Coleridge, was een unitariër van jongs af. In zijn studentenjaren te Cambridge werd hij aangehouden door Joseph Priestley's vriendenkring, en hij nam het Duitse rationalisme op terwijl hij studeerde in Duitsland in 1798. Het was Coleridge die meer dan enige enkeling verantwoordelijk was voor de verspreiding van Duitse neologie⁵ doorheen de Cambridge Universiteit en vandaar doorheen de Anglicaanse Kerk. Zijn boeken *Biographia Literaria*, *Aids to Reflection*, en *Confessions of an Enquiring Spirit* hadden een grondig effect op Julius Hare, J.F.D. Maurice⁶, en John Sterling. Van Coleridge en Maurice kan gezegd worden dat zij de stichters zijn van die sectie van de kerk, gekend als Broad Church of Latitudinarian Party, welke tegen 1853 de loyaliteit van 3500 Anglicaanse priesters verwierf. In zijn boek *English Thought in the Nineteenth Century* (1929) zegt D.C. Somervell: 'De hele Broad Church school van de volgende generatie is in al zijn variëteiten voortgekomen van Coleridge'" (James Sightler, *Tabernacle Essays on Bible Translation*, 1992, p. 12).

Coleridge verhief de menselijke rede tot fundament van het christelijk geloof, in plaats van de Schrift. Hij verwierp de goddelijke inspiratie van de Schrift en zei bv. dat de Psalmen van David in dezelfde zin geïnspireerd waren als Coleridges eigen gedichten en hij verwierp de leer dat God Davids woorden inspireerde (E.S. Shaffer, *Kubla Khan and the Fall of Jerusalem*, p. 77). Hij sprak van "een Heilige Geest" in plaats van "de Heilige Geest" (H.N. Fairchild, *Religious Trends in English Poetry*, p. 319). Hij sprak van de maagdelijke geboorte als "een uitwas van het geloof" die afgedankt moet worden (J.H. Rigg, *Modern Anglican Theology*, p. 309). Hij verwierp de bijbelse doctrine van eeuwige straf. Hij vermoedde dat Christus "de Wereld [zou kunnen zijn] zoals onthuld aan de menselijke kennis - een soort van gemeenschappelijk zintuig, het idee van het geheel dat al onze gedachten bepaalt" (quoted by Fairchild, *Religious Trends in English Poetry*, p. 325).

Unitarisme in Amerika

In Amerika verscheen het unitarisme in de late 18de eeuw.

De eerste unitarische kerk in Amerika was King's Chapel in Boston, welke de eerste Anglicaanse congregatie is geweest in Amerika. Onder de leiding van James Freeman stemde de kerk in 1785 om het unitarisme te adopteren.

William Bentley, pastor van East Church in Salem, Massachusetts, accepteerde het unitarisme onder de invloed van William Hazlitt, een collega van Joseph Priestley. Hazlitt kwam naar Amerika in 1784 en "verbleef verscheidene jaren in New England en verspreidde literatuur, predikte en discussieerde met talloze orthodoxe bedienaars" (*The Diary of William Bentley*, cited by James Sightler, *Tabernacle Essays on Bible Translation*, p. 10). Bentley, een assistent van de pastor, overtuigde de congregatie om de pastor omver te werpen en zichzelf te installeren in zijn plaats. Hij dan leidde de kerk in het unitarisme. Verscheidene leden van Bentley "waren kapiteins van zeilschepen en die brachten samen met hun vracht theologische werken mee uit Europa" (Sightler, p. 10).

Joseph Priestley verhuisde naar Amerika in 1794 en oefende een significante invloed uit op Amerikaanse kerken, in het bijzonder in het noordoosten.

Tegen 1800 waren een derde van de Congregational churches in Boston unitarisch geworden.

In 1805 namen unitariërs de controle over van Harvard College door de benoeming van Henry Ware op de Chair of Divinity (leerstoel godgeleerdheid). De eerder genoemde James Freeman en Wil-

⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Neology>.

⁶ Lees over unitariër J.F.D. Maurice hier: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Westcott-Hort-Carter.pdf> !!! En meer algemene info: http://en.wikipedia.org/wiki/Frederick_Denison_Maurice.

liam Bentley, die afgestudeerd waren aan Harvard, “speelden een belangrijke rol in de beweging van Harvard naar het unitarisme toe” (Sightler, p. 10). De divinity school werd in Harvard opgericht in 1816 en “werd het centrum van de unitarische gedachte”.

In 1819 omarmde de invloedrijke presbyteriaan William Ellery Channing openlijk het unitarisme in zijn “Baltimore Sermon”. Channing was bedienaar van de Federal Street Congregational Church in Boston.

In 1825 organiseerden de unitarische congregaties zich in de American Unitarian Association, met hun hoofdkwartier in Boston.

Zoals in Engeland werden de Amerikaanse unitariërs in toenemende mate sceptisch en tegen al het bovennatuurlijke, naarmate de 19de eeuw voortschreed. Zij prefereerden termen zoals *transcendentalisme* en *anti-supernaturalisme*. In ongeveer 1819 werd William Channing “de woordvoerder en de nieuwe leider van de unitariërs. In zijn preken en geschriften formuleerde hij drie principes die van het grootste belang waren: God is al-liefhebbend en al-doordringend; de aanwezigheid van deze God in alle mensen maakt hen goddelijk, en de ware aanbidding van God is goede wil aan alle mensen” (*Unitarianism and Transcendentalism*, <http://lonestar.texas.net/~mseifert/unitarian.html>).

Sommigen van hen, zoals Ralph Waldo Emerson, vormden een religieuze filosofie die heidense religies zoals hindoeïsme, confucianisme en zoroastrisme met het Christendom probeerden te verenigen.

Emerson was een unitaristisch pastor van de Second Baptist Church in Boston, en na de dood van zijn vrouw begon hij een intense studie van de voornoemde religies “niet om de superieure geloofsbrieven van de ene religie boven de andere te identificeren, maar om hun eigen religieuze gedachten en praktijken te ontwikkelen” (Christopher Walton, *Unitarianism and Early American Interest in Hinduism*, 1999, <http://www.philocrites.com/essays/hinduism.html>).

In zijn geschriften citeert Emerson frequent uit hindoe geschriften zoals de *Upanishads* en de *Bhagavata Purana*. In zijn 1841-essay “The Over-Soul” schreef Emerson: “... binnenin de mens is de ziel van het geheel; de wijze stilte; de universele schoonheid waarmee elk deel en partikel gelijk gerelateerd is; de eeuwige Ene. ... er is geen barrière of muur in de ziel waar de mens - het gevolg - ophoudt en God - de oorzaak - begint” (Emerson, *The Over-Soul*). Dus, Emerson leerde dat de menselijke ziel God is en God is de menselijke ziel.

In zijn boodschap aan het Phi Beta Kappa genootschap te Harvard in 1837, met de titel: “The American Scholar”, spoorde Emerson geleerden aan om zichzelf te bevrijden van traditie (zoals de Bijbel) en om een “self-trust” (zelfvertrouwen) te onderhouden.

Een andere invloedrijke unitariër in Amerika was Henry David Thoreau (1817-1862), auteur van *On Walden Pond*, die in zijn *Journal* zei: “Ik ben een mysticus, een transcendentalist, en een natuurfilosoof op de koop toe”. Hij ontkende de zondeval en de wedergeboorte en de Verlosser en zocht “waarheid” liever in gemeenschap met de natuur, de studie van eclectische filosofieën, en overdenkingen.

Unitarisme had een sterke invloed om de moderne tekstkritiek in de 19de en vroege 20ste eeuwen

De unitariërs hielden van de Griekse tekst van de Duitse modernist Johann Griesbach⁷. De prominente unitarische leider Joseph Priestly probeerde een nieuwe Engelse versie gebaseerd op de Griekse tekst van Griesbach uit te geven, en het project was goed gevorderd toen het manuscript verwoest werd door een brand in 1791. De opvolger van Priestly, Thomas Belsham, pikte dit op om het project tot zijn belangrijkste objectief te maken.

Toen de Unitarian Book Society werd opgericht, was hun belangrijkste motief de vertaling van een nieuwe Engelse versie gebaseerd op de kritische tekst van Griesbach. Dit plan werd in de steek gelaten, en in 1808 publiceerden zij een “verbeterde” editie op basis van de 1796-vertaling van William Newcome van Ierland “voornamelijk omdat deze de text van Griesbach volgde” (Earl Wilbur, A

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Jakob_Griesbach.

History of Unitarianism in Transylvania, England, and America, 1952, p. 339; see also P. Marion Simms, *The Bible in America*, pp. 255-258). De volledige titel was: “The New Testament, An improved version upon the basis of Archbishop Newcome’s new translation with a corrected text and notes critical and explanatory”. Dit werd gepubliceerd in London door Richard Taylor & Co., in 1808, en in Amerika door William Wells van Boston in 1809. Deze publicatie “leidde de kritiek af van de orthodoxen door als late interpolaties verschillende passages weg te laten die traditioneel gezien werden als pilaren van de trinitarische doctrine”, zoals “God” in 1 Timotheüs 3:16 en het zgn. “Comma Johanneum” in 1 Johannes 5:7.

In 1869 publiceerde de American Unitarian Association van Boston *The New Testament, translated from the Greek text of Tischendorf*, onder de redactie van George R. Noyes.

Vele prominente vroege tekstcritici waren unitariërs, met inbegrip van Johann Wettstein (1693-1754), Alexander Geddes (1737-1802), Edward Harwood (1729-94), George Vance Smith (1816-1902), Ezra Abbot (1819-84), Joseph Henry Thayer (1828-1901), en Caspar Rene Gregory (1846-1917). Anderen, zoals Johann Griesbach, alhoewel geen unitariërs, waren modernisten die de Godheid van Christus ontkenden.

Johann Jakob Wettstein

Wettstein⁸ was een tekstgeleerde die manuscripten collationeerde⁹ en Griekse Nieuwe Testamenten publiceerde in 1730 en 1751-1752. Hij was Zwitser van geboorte maar leefde in Nederland. “Reizen naar Genève, Lyon, Parijs en Engeland, waarbij hij al de toegankelijke bibliotheken bezocht en zich vertrouwd maakte met alle belangrijker manuscripten van het Nieuwe Testament, dienden om zijn zienswijzen uit te breiden, zoals hij dat ook deed in samenwerking met Montfaucon, La Rue, en Bentley” (*McClintock & Strong Cyclopedia*). Wettstein identificeerde meer dan 200 manuscripten, classificeerde ze als uncialen, minuskels en lectionaria. Zijn systeem van identificatie van manuscripten, het benoemen van uncialen door hoofdletters, en minuskels door Arabische nummers, behield het overwicht totdat het aangepast werd in zijn moderne vorm door Caspar Gregory.

Wettstein was ketter in zijn theologie.

Hij was een sociniaan¹⁰, en dat betekent dat hij de volle bijbelse Godheid van Jezus Christus ontkende. “Wettsteins orthodoxie werd een bepaalde tijd als verdacht beschouwd. Hij werd beschuldigd voor het aanhangen van ariaanse en sociaanse dwalingen, en bij deze fout werden nu zijn zogenaamde kritische aberraties toegevoegd. Zijn voorkeur voor “os” (Die) boven “theos” (God) in 1 Timotheüs 3:16 ... werd toegeschreven aan een beweerd verlangen van het beroven van een bewijs voor Christus’ Godheid. Klachten met betrekking tot zijn heterodoxie (ketterij) brachten hem ten slotte in een formeel proces van inquisitie tegen hem. ... Hij werd uiteindelijk ontslagen uit zijn post op 13 mei 1730. Voor de meeste bijbelgelovigen van die tijd was het duidelijk dat de kritische Griekse tekst ketterse doctrines ondersteunde en de leer van Christus’ Godheid verzwakte, en leerstellige corrupties vertegenwoordigde die geïntroduceerd waren door ketteren uit de derde en vierde eeuw.

Daarna doceerde Wettstein filosofie en Hebreeuws aan het Arminiaans college in Amsterdam (College van de Remonstranten), met het oog op de vacante plaats van modernist Jean Leclerc (Johannes Clericus), die had “volgehouden dat de rede een onfeilbare gids is in het beoordelen van alles wat de mens nodig heeft voor verlossing” (Schaff-Herzog). Leclerc suggereerde dat Lukas twee edities produceerde van het boek Handelingen (Metzger, p. 163). Van die tijd af maakte Wettstein Nederland tot zijn thuis (*McClintock & Strong Cyclopedia*, “Johann Wettstein”).

Wettstein ontkende ook de onfeilbare inspiratie van de Schrift en hiermee beïnvloedde hij de Duitse modernist Johann Semler. “De traditionele zienswijze aanzag de canon als een eenheid die overal gelijk is geïnspireerd; en deze zienswijze werd geschokt in zijn [Semler’s] eigen geest door de stu-

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Jakob_Wettstein.

⁹ Collationeren: afschrift en oorspronkelijk stuk vergelijken.

¹⁰ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Socinianisme>.

dies van R. Simon Clericus, en Wettstein, en ook door zijn eigen onderzoekingen” (*McClintock & Strong*, “Johann Semler”).

Wettstein’s *Prolegomena*, met kritische principes, werd anoniem gepubliceerd in 1730 (omdat dit als ketters werd beschouwd door de meerderheid van bijbelgelovigen in die tijd). Zijn Griekse Nieuwe Testament verscheen in 1751-1752, niet lang voor zijn dood. Zijn 19 regels van tekstuele kritiek hielden o.a. het volgende in:

- De gewone tekst zou geen voorschrijvend gezag mogen hebben;
- Veronderstelde verbeteringen zijn toelaatbaar, met voorzichtigheid;
- Een lezing die obscuur is of in arm Grieks is verkieslijker;
- De lezing die een ongebruikelijke expressie geeft is verkieslijker;
- De kortere lezing is verkieslijker;
- De lezing die het meest orthodox lijkt is verdacht;
- De oudste lezing is verkieslijker;
- Een lezing kan terecht geadopteerd zijn zonder zeker bewijs dat ze echt is.

Alhoewel afgewezen door bijbelgelovigen werd Wettstein’s kritiek van harte goedgekeurd door een ketter; zijn kritische aantekeningen werden herdrukt door de Christus-loochenende modernist Johann Semler in 1765, die ze, in zijn plaats, doorgaf aan zijn student Johann Griesbach.

ALEXANDER GEDDES

Geddes¹¹ was een Schotse katholieke priester in Auchinhalrig en Preshome in Schotland van 1769 tot 1779 in welke tijd hij verhuisde naar Londen waar hij de rest van zijn leven doorbracht.

Hij was nauw verbonden met unitariërs in Brittannië geleid door Joseph Priestley (James Sightler, *Tabernacle Essays on Bible Translation*, 1992, p. 11). Geddes was een medewerker aan de *Analytical Review*, die publicatie begon in mei 1788. De redacteur was unitariër Thomas Christie en de uitgever was unitariër Joseph Johnson. Het doel van deze publicatie was te “voorzien in een principale verzameling van sentimenten die erg gunstig zijn voor rationele vrijheid, zowel in politiek als in religie”.

Geddes studeerde in Duitsland onder modernistische theologen en ging in sommige opzichten zelfs nog verder dan de Duitse theologen.

In 1800 publiceerde Geddes *Critical Remarks on the Hebrew Scriptures*, dat de ketterijen presenteerde van Eichhorn en zijn Duitse school. Geddes “sneed een theorie aan over de oorsprong van de [eerste] Vijf Boeken [van de Bijbel] met een stoutmoedigheid die groter was dan die van Simon of Eichhorn. Dit was de welgekende ‘Fragment’ hypothese, die de Pentateuch reduceerde tot een collectie van fragmentaire secties, deels van Mozaïsche origine, maar samengesteld tijdens het bestuur van Salomo. Geddes’ opinie werd in Duitsland geïntroduceerd in 1805 door Vater” (*Catholic Encyclopedia*, Vol. 4, p. 493).

Geddes publiceerde het eerste deel van zijn vertaling van de Bijbel in 1792, en het tweede deel in 1797. Geddes werkte aan een kritische vertaling van de Psalmen toen hij stierf op 26 februari 1802. De vertaling van de Psalmen werd postuum uitgegeven in 1807.

EDWARD HARWOOD

Harwood¹² had een D.D. van Edinburgh en was aangesteld als presbyteriaans bedienaar in Bristol, England, in 1765. *McClintock & Strong* (1895) zegt: “Zijn karakter, evenwel, was zo immoreel dat zijn congregatie hem ontsloeg”. Hij verhuisde naar Londen waar “hij zichzelf ondersteunde door de klassieken te doceren en met perscorrecties”.

¹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Geddes.

¹² http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Harwood.

Alhoewel Metzger Harwood louter beschrijft als “een nonconformistisch bedienaar”, identificeert *McClintock & Strong* hem als “een geleerd unitariaans bedienaar”. Dus Harwood loochende de Godheid van onze Heer Jezus Christus. Hij vertaalde ook vele werken van Firmin Abauzit, een Franse unitariër.

Harwood publiceerde een editie van het Griekse Nieuwe Testament in 1776 die “de Textus Receptus voor meer dan 70% in de steek liet” (Bruce Metzger, *The Text of the New Testament*, 1968, p. 116).

Harwood publiceerde ook “Een Liberale Vertaling van het Nieuwe Testament in het Engels (of, met andere woorden, een parodie van de heilige Schrift)” (London, 1768).

George Vance Smith

Smith zat in het Britse vertaalcomité dat de English Revised Version¹³ produceerde. Hij was een unitarische bedienaar van St. Saviour’s Gate Chapel, York, die de Godheid en de verzoening loochende van Jezus Christus, en ook de persoonlijkheid van de Heilige Geest, en de goddelijke inspiratie van de Schrift. Dit werd duidelijk gemaakt in zijn boek *The Bible and Popular Theology*, dat verscheen in 1871. Dit werd heruitgegeven in 1901 in een uitgebreide vijfde editie met de titel: *The Bible and Its Theology: A Review, Comparison, and Re-statement*.

Beschouw enkele godslasteringen van deze man:

“... wat werkelijk wordt bedoeld met de term in kwestie [de Heilige Geest] is niet anders dan God zelf ... maar dit feit rechtvaardigt ons niet te zeggen dat het ‘God de Heilige Geest’ is, alsof het om een afzonderlijke persoonlijkheid gaat...” (Smith, *The Bible and Its Theology*, p. 215).

“[Redding] was geenszins door hem [God] gekocht of door zijn gerechtigheid. Het was niet omdat aan zijn ‘toorn’ werd voldaan door het lijden van een onschuldige plaatsvervanger, maar wegens zijn eigen essentiële vaderlijke goedheid en ‘grote liefde’. ‘Het is de gave van God’, niet iets dat door hem gekocht werd met een prijs, behalve in zoverre dat het FIGUURLIJK kan gezegd worden met betrekking tot de dood van de Messias ...” (Smith, *The Bible and Its Theology*, p. 246).

“... het is evenzo duidelijk dat het niet was als hun plaatsvervanger dat hij stierf voor mensen; niet om hen te verlossen van een eeuwige ellende; niet ... omdat de wolken van Gods toorn zich bijeen-gepakt hadden over het menselijke ras en Hij een slachtoffer eiste, en dat hij dat slachtoffer enkel kon vinden in de onschuldige Jezus! ... De populaire theorie is in werkelijkheid het product van donkere en onwetende tijden...” (Smith, *The Bible and Its Theology*, pp. 248, 253).

“Het is zo dat de Bijbel zich aan ons, het volk van deze latere tijden, laat kennen als voornamelijk een geschiedenisboek. Hij beweert nooit meer te zijn ... Hij claimt nergens inspiratie en zegt daar niets beslists over. ... De frase ‘Zo zegt de Heer’ en zijn equivalenten, moeten gewoon verwezen worden naar de stijl van de profeet; of begrepen worden als indicatie van zijn geloof dat hij iets zou gaan zeggen dat conform Gods wil was. ... Het is nauwelijks toelaatbaar, kortom, over inspiratie te denken als werkzaam of aanwezig in DE DODE WOORDEN VAN ENIG BOEK” (Smith, *The Bible and Its Theology*, pp. 269, 276, 277).

“Jezus van Nazareth wordt ons nergens voorgesteld als God maar eenvoudig als de Christus... ‘Er is één God, de Vader’, en ‘één Heer, Jezus Christus’, maar deze zijn in geen enkel opzicht één wezen of één natuur” (Smith, *The Bible and Its Theology*, p. 299).

Toen een poging werd ondernomen om Smith uit het ERV-vertaalcomité te zetten, stonden Westcott, Hort, Stanley, en Thirlwall pal naast hem en dreigden ermee dat zij ontslag zouden nemen als Smith zou verwijderd worden. Het onverkwikkelijke verhaal werd gebracht door A.G. Hobbs in het voorwoord in de Centennial Edition van Burgon’s *Revision Revised*: “[Smith’s participatie] leidde tot een publiek protest, ondertekend door ‘zo’n duizend mensen van de clerus’. Het Upper House nam een resolutie aan: ‘niemand die de Godheid van onze Heer Jezus Christus ontkent hoort uitgenodigd te worden om mee te doen met hen die toegewijd zijn aan de Revisie van de Authorized Version van de Heilige Schrift...’. Deze resolutie werd ook aangenomen door het

¹³ De Revised Version (or English Revised Version) van de Bijbel is een late 19de eeuwse Britse herziening van de King James Version of 1611. http://en.wikipedia.org/wiki/English_Revised_Version.

Version van de Heilige Schrift...'. Deze resolutie werd ook aangenomen door het Lower House. En toch konden zij deze ongelovige niet uit het comité zetten. Dit is het meest schokkend: Dean Stanley, Westcott, Hort, en bisschop Thirlwall weigerden te dienen als Smith ontslagen werd. Laat ons eraan herinneren dat de Bijbel leert dat zij die een valse leraar ontvangen en groeten evenzo schuldig zijn (2 Johannes 9-11). Geen wonder dat de Godheid van Christus naar beneden werd gehaald in zoveel passages!" (A.G. Hobbs, Foreword, *The Revision Revised Centennial Edition*).

Smith getuigde ervan dat de tekstuele veranderingen in de English Revised Version en het Westcott-Hort¹⁴ Greek New Testament, zijn eigen theologie reflecteren. Sommige Schriftpassages die Smith opgeeft als zijnde theologisch superieur in de moderne teksten en versies, die de KJV tegenstaan, waren Romeinen 9:5; 1 Timotheüs 3:16; Titus 2:13; en 1 Johannes 5:7, en dat is omdat deze passages in de kritische tekst de leer afzwakken van Christus' Godheid overeenkomstig Smiths ongelof. Deze Engelse revisor gaf toe wat proponenten van moderne versies ontkennen, zoals James White dikwijls tracht te ontkennen, dat moderne Griekse teksten en versies de leer afzwakken van Christus' Godheid! Geen mens is meer blind dan hij die NIET WIL zien.

Ezra Abbot

Abbot¹⁵ zat in het American Standard Version (ASV) vertaalcomité (1901). Hij was een theologieprofessor aan Harvard en was een invloedrijk tekstcriticus.

Het getuigenis van Matthew Riddle die een vertaler was in het ASV-comité: "Dr. Abbot was de voornaamste tekstcriticus in Amerika, en zijn opinies wogen gewoonlijk door wanneer er vragen over de tekst werden besproken" (Matthew Riddle, *The Story of the Revised New Testament*, 1908, p. 30). Matthew Riddle's getuigenis is erg belangrijk, omdat hij een van de invloedrijkste leden was van het ASV-comité en een van de weinige leden die de publicatie van de ASV bij leven meemaakte.

Het getuigenis van het ASV-comité over de dood van Abbot op 21 maart 1884. Het volgende uittreksel uit een herdenkingsresolutie, uitgegeven door het comité, geeft bijkomend bewijs van de unitarische invloed op de Revisie aan beide kanten van de oceaan: "Altijd een van de eersten op zijn plaats aan de tafel, en een van de laatsten om te vertrekken, bracht hij [Ezra Abbot] de resultaten van zorgvuldige voorbereidingen mee. Zijn suggesties waren zelden de opwellingen van het moment. Vandaar dat ze altijd consideratie vroegen ... Maar het was in kwesties die over de Griekse tekst gingen dat dr. Abbot's uitzonderlijke gaven en talenten erg nuttig waren. Verscheidene van zijn essays over gedebatteerde passages, gevoegd bij de gedrukte rapporten van onze voortgang die van tijd tot tijd doorstuurd werden naar de broeders in Engeland ... wonnen onmiddellijk het respect voor de Amerikaanse geleerdheid in dit departement, en HAD EEN GROTE INVLOED OP HET BEPALEN VAN DIE VORM VAN DE HEILIGE TEKST DIE UITEINDELIJK, ZOALS WE GELOVEN, ACCEPTATIE ZAL VINDEN BIJ ALLE CHRISTELIJKE GELEERDEN" (*Historical Account of the Work of the American Committee of Revision*, 1885, p. 68).

Abbot was een Christus-loochenende unitariër.

Hij was de auteur van de voetnoten in de ASV die zeggen dat Christus niet zou mogen aanbeden worden en die Zijn Godheid betwisten. Bijvoorbeeld: bij Johannes 9:38¹⁶ zegt de kwalijke voetnoot: "Het Griekse woord wijst op een daad van verering, hetzij aan een schepsel (zoals hier) of aan de Schepper". Ik citeer dit uit een editie van de 1901 ASV die ik in mijn bibliotheek heb.

Hij argumenteerde dat de laatste clause van Romeinen 9:5¹⁷ een lofzang aan God was en niet verwijst naar Christus.

¹⁴ Lees over deze bijbelvervalsers hier: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Westcott-Hort-Carter.pdf> !!

¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Ezra_Abbot.

¹⁶ Johannes 9:38: "En hij zei: Ik geloof, Heere! En hij aanbad Hem".

¹⁷ Romeinen 9:5: "Tot hen behoren de vaderen, en uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus voortgekomen, Die God is, boven alles, te prijzen tot in eeuwigheid. Amen!"

In Handelingen 20:28¹⁸ liet Abbot het comité de term “God” verwijderen en vervangen door “de Heer”, en dus verpestte hij dit krachtige getuigenis van de Godheid van Jezus Christus. Unitariërs en modernistische theologen beweren dat Jezus “de Heer” is maar niet God.

Abbot schreef ook een lang artikel met argumentaties voor de omissie van “God” in 1 Timotheüs 3:16.¹⁹

Joseph Henry Thayer

Thayer²⁰ zat in het American Standard Version (ASV) vertaalcomité (voorzitter van het Nieuwe Testament comité) en was de auteur van het beroemde *Thayer's Greek Lexicon*.

Hij was een Harvardprofessor van Nieuwe Testament kritiek. Hij was de assistent van Ezra Abbot te Harvard, en volgde hem op als professor van Nieuwe Testament kritiek en interpretatie aan de Harvard Divinity School toen Abbot stierf in 1884.

Hij was een unitariër die de godheid van Christus en de onfeilbaarheid van de Schrift loochende. Vóór zijn ambtsperiode te Harvard was Thayer een professor aan het Andover Seminarie, maar nam ontslag in 1882 als protest op Andovers vereiste van “een rigide instemming met de letter van de Geloofsbelijdenis” (Ernest Gordon, *The Leaven of the Sadducees*, 1926, p. 145). Thayer kon niet instemmen met de onfeilbaarheid van de Schrift en de Godheid van Jezus Christus.

Caspar René Gregory

Gregory²¹, Amerikaan geboren maar Duitser door naturalisatie, schreef invloedrijke boeken over tekstkritiek, zoals *The Canon and Text of the New Testament* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1907). Hij perfectioneerde het systeem van identificatie van manuscripten dat vandaag nog steeds in gebruik is. [Zie voor de identificaties hier: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/tekstbronnen.pdf>].

Gregory was een unitariër. Hij was de pupil van unitariër Ezra Abbot te Harvard en was de schoonzoon van unitariër Joseph Thayer (Michael Maynard, *A History of the Debate over 1 John 5:7,8*, p. 216).

Gregory werd professor Tekstkritiek van het Nieuwe Testament aan de modernistische Universiteit van Leipzig, en hij werkte met Ezra Abbot in Duitsland (*The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*, 1908, Vol. II, p. 109). Gregory en Abbot completeerden het werk dat Constantin von Tischendorf²² achterliet bij zijn dood (Schaff-Herzog, vol. II, p. 109) en gaven opnieuw de achtste editie uit van Tischendorfs Nieuwe Testament met kritische noten. Gregory plande een negende editie van Tischendorfs Nieuwe Testament, maar hij werd gedood in de Eerste Wereldoorlog al vechtend aan de zijde van de Duitsers.

Gregory's ongelooft wordt bevestigd in volgende citaten uit zijn geschriften:

“DE VROEGSTE CHRISTELIJKE AUTEURS VERONDERSTELDEN ZELFS GEEN MOMENT DAT ZIJ HEILIGE BOEKEN SCHREVEN” (Gregory, *The Canon and Text of the New Testament*, p. 49).

“DE BRIEVEN DIE DE APOSTELN HEN SCHREVEN WAREN NIET DE ‘BIJBEL’” (Gregory, *The Canon and Text of the New Testament*, p. 55).

Het is belangrijk te noteren dat bijbelgelovigen in de 19de eeuw niet de moderne kritische Griekse tekst accepteerden, en vele kritieken werden er geschreven om de theorieën van de tekstkritiek te weerleggen. Wij hebben dit gedocumenteerd in het boek *For Love of the Bible*. De vorige acceptatie

¹⁸ Handelingen 20:28: “Zie dan toe op uzelf en op heel de kudde, te midden waarvan de Heilige Geest u tot opzieners aangesteld heeft om de gemeente van God te weiden, die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed”.

¹⁹ 1 Timotheüs 3:16: “En buiten alle twijfel, groot is het geheimenis van de godsvrucht: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is verschenen aan de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid”.

²⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Henry_Thayer.

²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Caspar_Ren%C3%A9_Gregory.

²² http://nl.wikipedia.org/wiki/Konstantin_von_Tischendorf.

van de kritische tekst werd in die dagen grotendeels beperkt tot modernistische theologen en unitariërs.

Tegen 1917 schreef Francis Pieper, een conservatieve Duitse Lutheraan: “Tijdens één periode van de ariaanse controverse werd gezegd dat de wereld ariaans was geworden. VANDAAG KAN GEZEGD WORDEN DAT DE ZOGENAAMDE PROTESTANTSE WERELD UNITARISCH IS GEWORDEN” (Pieper, *Christian Dogmatics*, I, p. 421, translated from the German of 1917).

Dit is een interessante uitspraak in het licht van de unitarische invloed binnen de moderne tekstkritiek en de massale modificatie van trinitarische passages in moderne versies.

Hierna enkele voorbeelden (onvertaald gelaten):

Matthew 19:17 -- “Why callest thou me good?” is changed to “Why do you ask me about what is good?”

Mark 9:24 -- “Lord” omitted

Luke 23:42 -- “Lord” changed to “Jesus,” thus destroying this powerful reference to Christ’s deity.

John 1:27 -- “is preferred before me” omitted

---- 3:13 -- “who is in heaven” omitted

---- 6:69 -- “the Christ, the Son of the living God” is changed to “the Holy One of God,” thus diluting this powerful witness to Jesus as the Christ, the Son of God

---- 9:38 -- “Lord, I believe. And he worshipped Him” omitted, thus removing this powerful and incontrovertible confession of Christ as God

---- 10:14 -- “am known of mine” is changed to “mine own know me.” “...this change destroys the exquisite diversity of expression of the original, which implies that whereas the knowledge which subsists between the Father and the Son is mutually identical, the knowledge the creature has of the Creator is of a very different sort; and it puts the creature’s knowledge of the Creator on the same level as the Father’s knowledge of the Son, and the Son’s knowledge of the Father” (Philip Mauro, *Which Version: Authorised or Revised?*).

Acts 20:28 -- “church of God” changed to “church of the Lord.” The Traditional Text says plainly that it was God who died on the cross and shed His blood, whereas the Alexandrian text allows for the heretical view that Jesus is the Lord but that he is not actually God.

Romans 14:10 -- “judgment seat of Christ” is changed to “judgment seat of God.” The “judgment seat of Christ” clearly identifies Jesus Christ with Jehovah God (Isaiah 45:23).

1 Corinthians 15:47 -- “the Lord” omitted

Ephesians 3:9 -- “by Jesus Christ” omitted

1 Timothy 3:16 -- “God” is omitted and replaced with “who” or “he”

1 John 4:3 -- “confesseth not that Jesus Christ is come in the flesh” changed to “confesseth not Jesus”; every false spirit will “acknowledge Jesus” in a general sense (even Unitarians, Mormons, and Jehovah’s Witnesses), but the spirit of antichrist will not “confess that Jesus Christ is come in the flesh,” meaning that Jesus Christ is the very Messiah, the very God manifest in the flesh, promised in Old Testament prophecy.

1 John 5:7-8 -- “the Father, the Word, and the Holy Ghost: and these three are one. And there are three that bear witness in earth” omitted

Lees verder:

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Corrupties-NBG.pdf>

http://www.verhoevenmarc.be/PDF/TR-SV_versus_NA-Telos.pdf

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Telos-corrupt.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Westcott-Hort-Carter.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/GnosticCorruptions.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gnostic-corruption.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Oldest-and-Best-MSS.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/aland.pdf>

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Tekstkritiek.pdf>

verhoevenmarc@skynet.be - www.verhoevenmarc.be - www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm